

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІКИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор
з науково-методичної та
навчальної роботи

О. Б. Жильцов

24.09 2014 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПЕДАГОГІКА ЗАГАЛЬНА

Напрямок підготовки

6.030401 Правознавство

Галузь знань 0304 Право

Гуманітарний інститут

2014-2015

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ, НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Кафедра теорії та історії педагогіки

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
ПЕДАГОГІКА ЗАГАЛЬНА

Галузь знань 0304 – Право
Напрямок підготовки
6.03040101 – Правознавство
(освітньо-кваліфікаційний рівень "бакалавр")
за вимогами кредитно-модульної системи

Київ-2012

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ, НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Кафедра теорії та історії педагогіки

«ПОГОДЖЕНО»

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Проректор

з науково-методичної
та навчальної роботи

_____ О.Б. Жильцов
«___» _____ 2012 р.

Вченою радою Гуманітарного інституту,
протокол № __ від «__» _____ 2012 р.

Секретар вченої ради _____ Н.С. Чернігівська

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

ПЕДАГОГІКА ЗАГАЛЬНА

Галузь знань 0304 – Право

Напрямок підготовки

6.03040101 – Правознавство

(освітньо-кваліфікаційний рівень "бакалавр")

за вимогами кредитно-модульної системи

УХВАЛЕНО

на засіданні кафедри теорії та історії
педагогіки,

протокол № 1 від «29» серпня 2012 р.

в.о.завідувача кафедри _____

Київ 2012

УДК 378.1 (073)

ББК 74.850

Педагогіка загальна. Програма навчальної дисципліни. – К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2012. – 42с.

Укладач: *Максименко Валентина Петрівна*, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії педагогіки Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Рецензенти:

Онищук Людмила Анатоліївна, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач лабораторії управління професійно-технічною освітою Інституту професійно-технічної освіти НАПН України;

Автомонов Петро Павлович, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

ББК 74.580

© Київський університет
імені Бориса Грінченка,
2012 р.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	5
Структура програми навчальної дисципліни	7
I. Опис предмета навчальної дисципліни	7
II. Тематичний план навчальної дисципліни	8
III. Програма	9
<i>Змістовий модуль I Загальні основи педагогіки . . . . .</i>	<i>9</i>
<i>Змістовий модуль II Теорія навчання . . . . .</i>	<i>10</i>
<i>Змістовий модуль III Теорія виховання . . . . .</i>	<i>11</i>
IV. Навчально-методична карта дисципліни	14
V. Плани семінарських занять	16
VI. Завдання для самостійної роботи	23
<i>Карта самостійної роботи студента . . . . .</i>	<i>33</i>
VII. Індивідуальна навчально-дослідна робота	34
VIII. Система поточного і підсумкового контролю знань	35
IX. Методи навчання	38
X. Методичне забезпечення курсу	39
XI. Питання до підсумкового контролю	39
XII. Рекомендована література	40

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Педагогіка загальна» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою теорії та історії педагогіки на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів відповідно до навчального плану для всіх педагогічних спеціальностей денної та заочної форм навчання.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяг знань, якими повинен опанувати бакалавр відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Педагогіка загальна», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

«Педагогіка загальна» є складовою частиною дисциплін психолого-педагогічного блоку. Її вивчення передбачає розв'язання низки *завдань фундаментальної професійної підготовки майбутніх педагогів*.

Програмою передбачається поглиблене вивчення теоретичного матеріалу: понять, категорій, закономірностей педагогічних процесів; традиційних прогресивних та нових ідей, положень, концепцій, теорій. У відповідності зі змінами, що відбуваються в структурі системи народної освіти, пропонується ознайомлення студентів з особливостями діяльності різних навчально-виховних закладів нового типу, з тенденціями нового змісту.

Програма орієнтує також на ознайомлення студентів з сучасними науково-педагогічними дослідженнями, з передовим та новаторським педагогічним досвідом, що спрямовує студентів – майбутніх вчителів на теоретичне і практичне дослідництво в різних галузях педагогікознавства.

Курс орієнтує на самостійну роботу з науково-педагогічними джерелами, виховання у студентів інтересу до праці вчителя початкових класів та умінь творчо підходити до розв'язування педагогічних ситуацій.

Зміст курсу упорядкований у відповідності з концепцією розвитку національної школи, з ідеями українських класиків педагогічної і психологічної наук, видатних громадських діячів.

Програмою передбачено вивчення елементів народної педагогіки, народознавства; ознайомлення студентів із традиціями, звичаями, культурою та історією українського народу. Зроблена спроба повніше врахувати потреби практики сучасної школи під час вивчення таких важливих розділів, як "Дидактика" та "Теорія виховання". Викладачеві педагогіки пропонується підбір і поєднання таких питань, проблем та тематики, які спрямовані на оптимізацію навчального змісту та його фундаментального засвоєння.

Мета курсу – розкрити закономірності розвитку освіти, процесу навчання і виховання школярів, наукова і професійна підготовка майбутнього вчителя відповідно до державних та європейських стандартів, потреб суспільства; розроблення на цій основі підходів щодо удосконалення системи формування психолого-педагогічної готовності бакалаврів до викладацької та науково-педагогічної діяльності.

Завдання курсу:

- аналіз закономірностей функціонування системи освіти і її складових (навчально-виховний процес, управління, вчитель, учень тощо);
- ознайомлення з інноваційними технологіями, формами організації, методами, засобами навчання, виховання, управління в системі освіти;
- прогнозування перспектив розвитку освіти в Україні в контексті інтеграції у європейський освітній простір;
- вивчення, аналіз та узагальнення передового педагогічного досвіду.

У процесі вивчення курсу важливо зосередити увагу на **засвоєнні знань** із таких питань: історія розвитку школи в Україні та світі, загальні основи педагогіки, становлення системи освіти в Україні, дидактика школи, виховання школярів, педагогічний менеджмент тощо.

Під час семінарських занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи студенти набувають таких **провідних умінь та навичок**:

1. Аналізувати політику української держави щодо розвитку освіти в історичній ретроспективі.
2. Виокремлювати принципи освіти, завдання загальноосвітніх закладів (Закон України «Про освіту»).
3. Досліджувати пріоритетні напрямки розвитку освіти в Україні, виокремлювати тенденції підготовки фахівців у вищій школі з погляду перспектив її удосконалення (Національна доктрина розвитку освіти).
4. З'ясувати напрямки перетворень у галузі освіти на європейському просторі (на основі змісту Болонської декларації).
5. Опрацьовувати наукову літературу про методи науково-педагогічних досліджень та здійснювати дослідження серед своїх колег-студентів із використанням окремих методів наукових досліджень: анкетування, тестування, вивчення продуктів діяльності.
6. Добирати приклади педагогічних ситуацій, які зорієнтовані на формування гуманістичних почуттів особистості.
7. Аналізувати типові навчальні підручники, оцінювати їх зміст із погляду врахування дидактичних вимог
8. Здійснювати педагогічний аналіз форм і засобів виховання ЗОШ з позицій реалізації в них принципів виховання.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 90 год., із них 12 год. – лекції, 10 год. – семінарські заняття, 2 год. – індивідуальна робота, 3 год. – модульний контроль, 27 год. – самостійна робота та завершується вивчення бакалаврами навчальної дисципліни «Педагогіка загальна» іспитом.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: процес навчання та виховання студентів вищого навчального закладу в умовах реформування та модернізації системи освіти в Україні, формування особистості фахівця вищої кваліфікації.

Курс:	Напрямок, спеціальність, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: <i>2,5 кредити</i></p> <p>Змістові модулі: <i>3 модулі</i></p> <p>Загальний обсяг дисципліни (години): <i>90 годин</i></p> <p>Тижневих годин: <i>4 години</i></p>	<p>Шифр та назва галузі <i>0304 – Право</i></p> <p>Шифр та назва напрямку <i>6. 03040101 – Правознавство</i></p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень "бакалавр"</p>	<p>Рік підготовки: 3.</p> <p>Семестр: 5.</p> <p>Аудиторні заняття: <i>24 годин, з них:</i> Лекції (теоретична підготовка): <i>12 години</i> Семінарські заняття: <i>10 годин</i> Модульний контроль: <i>3 год.</i> Індивідуальні заняття: <i>2 год.</i></p> <p>Самостійна робота: <i>27 год.</i></p> <p>Вид контролю: іспит.</p>

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторні	Лекції	Семінарські заняття	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Модульний КОНТРОЛЬ
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ								
1.	Виникнення і становлення педагогіки. Предмет (об'єкт) педагогіки. Завдання, функції педагогіки, її категорії. Джерела педагогіки.	4	4	2	2			
2.	Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Методи науково-педагогічних досліджень.	3	2	2				1
<i>Разом</i>		7	6	4	2			1
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ТЕОРІЯ НАВЧАННЯ								
3.	Загальне поняття про дидактику. Зміст освіти. Процес навчання.	9	4	2	2		5	
4.	Методи і форми організації навчання.	10	5	2	2	1	5	
5.	Перевірка й оцінка ЗУН учнів. Принципи навчання.	13	2	2			10	1
<i>Разом</i>		32	11	6	4	1	20	1
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. ТЕОРІЯ ВИХОВАННЯ								
6.	Мета і завдання виховання. Сутність та особливості виховання. Закономірності виховання. Напрями виховання.	6	3	1	2		3	
7.	Компоненти виховання. Методи і форми виховання. Принципи виховання.	9	4	1	2	1	4	1
<i>Разом</i>		15	7	2	4	1	7	1
<i>Іспит</i>		36						
<i>За навчальним планом</i>		90	24	12	10	2	27	3

III. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ.

ТЕМА 1. Виникнення і становлення педагогіки. Предмет (об'єкт) педагогіки. Завдання, функції педагогіки, її категорії. Джерела педагогіки (2 год.).

Виховання як суспільне явище. Виховання дітей – загальна і вічна категорія. Педагогіка – наука про виховання людини. Виникнення педагогіки як науки про виховання. Об'єкт і предмет педагогіки та її основній категорії. Основні етапи розвитку виховання і педагогіки.

Походження виховання. Виникнення перших шкіл у стародавній Індії, Китаї, Єгипті. Порівняльна оцінка систем виникнення у державах стародавньої Греції (Спарті, Афінах). Залежність систем виховання від соціальних умов життя. Зародження елементів педагогічної теорії у працях стародавніх грецьких та римських філософів. Системи навчання та виховання у період середньовіччя: церковно-монастирські, земські та міські школи, лицарське виховання, університети, жіноча освіта.

Епоха Відродження виникнення гуманістичної педагогіки. Її представники Франсуа Рабле, Томас Мор, Томазо Кампанелла та ін. Школа і педагогіка в епоху домонополістичного капіталізму. Життя, наукова та педагогічна діяльність Я.А.Коменського. Стислий нарис подальшого розвитку ідей представників гуманістичної педагогіки XVII-XX ст.: Д.Локка, Ж.-Ж.Руссо, І.Г.Песталоцці, І.Ф.Гербарта, Ф.-А.-В.Дістервега, Р.Оуена, Д.Д'юї, М.Монтессорі, С.Френс та ін.

Суть та завдання педагогіки у працях класиків педагогічної думки: О.В.Духнович про народну педагогіку; К.Д.Ушинський про завдання педагогіки ("Програма педагогіки для спеціальних класів жіночих навчальних закладів"), її недоліки; О.Ф.Музиченко "Що таке педагогіка і чому вона вчить".

Проблеми виховання в роботах класиків педагогіки А.С.Макаренка, В.О.Сухомлинського.

Основні педагогічні категорії: виховання, навчання, освіта, розвиток, самоосвіта, самовиховання.

Основні джерела розвитку педагогіки: документи про школу, науково-педагогічні праці, періодична, науково-методична преса, народна педагогіка, передовий та новаторський педагогічний досвід шкіл і вчителів.

Основні поняття теми: категорії педагогіки, джерела педагогіки, система педагогічних наук (сутність, причини виникнення, складові), сутність «виховання», педагогіка – наука про виховання, об'єкт і предмет педагогіки, фактори впливу на виховання особистості, історичні віхи (етапи) розвитку педагогіки, провідні педагоги різних епох.

Семінар 1. Предмет і завдання сучасної педагогіки (2 год.).

ТЕМА 2. Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Методи науково-педагогічних досліджень (2 год.).

Місце педагогіки в системі педагогічних наук. Основні частини педагогіки
Загальна педагогіка. Особливості педагогіки раннього дитинства та підліткового віку. Шкільна педагогіка, педагогіка середньої спеціальної та вищої школи, військова педагогіка, педагогіка важковиховуваних. Спеціальні галузі педагогіки: дефектологія (сурдо-, тифло-, олігофренопедагогіка, логопедія). Історія педагогіки. Значення класичної педагогічної спадщини. Методики вивчення окремих дисциплін. Шкільна гігієна. Етнопедагогіка. Народознавча основа побудови сучасних шкільних систем та педагогічних технологій.

Педагогічна система школи як основа розробки нових технологій навчання і виховання.

Взаємозв'язок педагогіки з іншими науками (психологією, віковою фізіологією, біологією, соціологією, демографією, економікою, політикою, етикою, естетикою, літературою, історією, етнографією, кібернетикою та ін.). Структура педагогічної науки. Галузі педагогічної науки.

Методологічні основи педагогіки. Необхідність для вчителя володіти системою методів науково-педагогічних досліджень.

Основні напрямки сучасних науково-практичних досліджень педагогічної діяльності, виховання та навчання учнів.

Діалектичний метод як загальний підхід до дослідження педагогічних явищ і процесів.

Групи методів науково-педагогічних досліджень: методи роботи з літературою, методи вивчення педагогічного досвіду, дослідницько-експериментальна робота, математичні методи.

Характеристика конкретних методів науково-педагогічних досліджень.

Вивчення та аналіз наукової літератури (складання бібліографії, анотація, реферування: конспектування, робота з цитатним, фактичним та цифровим матеріалом тощо).

Методи і основні правила вивчення учнів. Спостереження (види спостережень, наукові вимоги до організації спостережень). Бесіда, інтерв'ю, анкета: наукові вимоги та їх застосування. Тести, необхідність критичного ставлення до їх змісту і методики застосування. Вивчення шкільної документації, діяльності учнів і педагогів.

Експеримент, види і мета педагогічного експерименту. Формуючий та навчаючий експеримент. Концептуальний апарат дослідження.

Математичні методи в педагогічних дослідженнях. Використання технічних засобів в педагогічних дослідженнях. Робота з архівним матеріалом.

Основні поняття теми: сутність методу дослідження, діалектичний метод – основа дослідження, методи вивчення наукової літератури, методи вивчення практичного педагогічного досвіду, експеримент, види експерименту, етапи дослідження, концептуальний апарат дослідження.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ТЕОРІЯ НАВЧАННЯ (ДИДАКТИКА).

ТЕМА 3. Загальне поняття про дидактику. Зміст освіти. Процес навчання (2 год.).

Дидактика – теорія освіти та навчання. Предмет і функції дидактики – зміст освіти, принципи, методи, організаційні форми та засоби навчання; контроль, перевірка, оцінка та облік знань учнів. Становлення дидактики як науки. Основні поняття дидактики: освіта, навчання, самоосвіта, принципи навчання, методи, засоби та форми організації навчання. Структура дидактичної теорії. Дидактика і методика викладання окремих навчальних предметів, їх взаємозв'язок. Завдання сучасної дидактики навчання. Значення дидактики в умовах відродження національної школи (навчання на національній основі з використанням світових досягнень в галузі навчання і виховання, різнобічного розвитку особистості учня). Види і методи дидактичних досліджень. Зміст освіти як дидактична категорія. Його складові частини: знання, уміння, навички: досвід емоційного ставлення до навколишньої дійсності і своєї діяльності, досвід репродуктивної і творчої діяльності. Види освіти. Загальна, політехнічна і професійна освіта у школі. Зміст освіти – відображення стратегічної мети виховання. Удосконалення змісту освіти – потреба прискорення соціально-економічного та науково-технічного прогресу в країні. Основні принципи відбору змісту шкільної освіти на сучасному етапі: гуманізм, демократизація, гуманітаризація, диференціація, загальнолюдські та національні цінності. Проблема відповідності змісту освіти віковим можливостям учнів. Широке використання елементів усної народної творчості в школі. В.В.Давидов про розвиваючі можливості змісту освіти. М.М.Єрдієв та вчителі-новатори про подачу змісту освіти у вигляді великих блоків. Навчальні предмети як основи наук. Критерії відбору основ наук. Міжпредметні зв'язки та внутріпредметні зв'язки. Інтегрування навчальних предметів. Характеристика нормативних документів, що відображають зміст освіти. Навчальний план, його структура. Навчальна програма, її призначення, принципи (лінійний та концентричний) побудови та структура. Навчальні плани і програми для початкових шкіл.

Підручники і навчальні посібники. Загальні та дидактичні вимоги до структурування підручників. Роль підручників в організації самостійної роботи учнів на уроці і в процесі виконання домашніх завдань.

Державний стандарт загальної освіти: загальна характеристика.

Реформування змісту освіти. Розробка нових підручників і навчальних посібників для національної школи України. Сутність і функції процесу навчання. Двосторонній характер процесу навчання. Викладання і учіння – взаємопов'язані процеси сумісної діяльності учителя і учнів. Участь учня як суб'єкта процесу навчання. Функції процесу навчання: освітня, виховна і розвиваюча, їх взаємозв'язок. Українські педагоги про використання народознавства у навчальному процесі (Т.Г.Лубенець "Які вимоги ставить народ перед школою").

Теорія пізнання – методологічна основа навчання. Особливості навчання як специфічної форми наукового пізнання. Рушійні сили процесу навчання. Структура процесу навчання: компонентний склад та основні ланки процесу засвоєння знань. Етапи навчального процесу. Логіка (етапи) засвоєння навчальної

інформації: відчуття, сприймання, осмислення, закріплення, узагальнення, застосування на практиці. Механізм формування умінь та навичок.

Поняття, судження, умовиводи, способи дій, мотиви, інтереси, потреби тощо – продукти власної пізнавальної діяльності учнів. Сутність, види та структура пізнавальної діяльності. Етапи пошукової діяльності. Оптимізація поєднання форм організації навчальної діяльності учнів.

Рівні засвоєння знань: ознайомлення, відтворення, застосування у стандартних, звичних (інваріантних) умовах, застосування у нових (нестандартних) ситуаціях. Роль учителя на кожному етапі засвоєння знань.

Мотиви учіння школярів. Потреби і інтереси, емоційний та вольовий фактори учіння. Роль педагогічної техніки в процесі навчання.

Різні підходи до організації навчання, його типи (системи): інформаційно-повідомлюючий, пояснювально-ілюстративний, проблемно-пошуковий, програмований, комп'ютерний.

Оптимізація процесу навчання. Сутність та шляхи здійснення. Індивідуалізація та диференціація навчання як засоби його оптимізації.

Основні поняття теми: зміст освіти: сутність, компоненти, принципи відбору змісту освіти, навчальний план, навчальна програма, підручник, структура сучасного підручника, вимоги щодо удосконалення змісту сучасних підручників, сутність навчання, теорія пізнання – методологічна основа навчання, структура навчання, логіка (зовнішня і внутрішня) навчання, поняття «уміння», «навичка», етапи формування умінь і навичок, рівні засвоєння знань, етапи пошукової діяльності, структура навчально-пізнавальної діяльності, фактори впливу на оптимізацію навчання.

Семінар 2. Оптимізація навчально-пізнавальної діяльності учнів у процесі навчання (2 год.).

ТЕМА 4. Методи навчання. Форми організації навчання (2 год.).

Сутність та функції методів навчання. Метод навчання в загальній системі методів людської діяльності. Ознаки методів навчання. Сукупність дефініцій методу навчання. Методи та прийоми навчання. Структура методу навчання. Різноманітність методів навчання як способів взаємопов'язаної діяльності учителя і учнів, спрямованих на досягнення мети навчання. Класифікації методів навчання в сучасній педагогіці: за навчальною метою; за головним суб'єктом діяльності; за логікою викладання; за специфікою навчального предмета та ін. Причини існування безлічі класифікацій методів навчання (за А.М.Алексюком, Ю.К.Бабанським, В.О.Онищуком та ін.).

Характеристика окремих методів навчання і вимоги, які ставлять до їх виконання: розповідь, пояснення, бесіда, інструктаж, робота з підручником; спостереження, демонстрація, ілюстрація, використання ТЗН; вправи та їх види (підготовчі, вступні, пробні, тренувальні, творчі, контрольні – за В.О.Онищуком); практичні, лабораторні та творчі роботи. Особливості організації самостійної роботи учнів.

Дидактична гра як метод навчання. Групи методів навчання за характером пізнавальної активності учнів: інформаційно-повідомлюючий (репродуктивний, догматичний), методи проблемного навчання: проблемний виклад, частково-пошуковий (евристичний); дослідницький. Оптимальне поєднання пояснювально-ілюстративних та проблемно-пошукових методів навчання. Формування в учнів досвіду пошукової діяльності.

Особливості вибору методів навчання та їх поєднання. Обумовленість вибору методів та їх раціонального поєднання у відповідності з навчальними завданнями, зі змістом навчального матеріалу, з етапами його засвоєння, з віковими особливостями учнів.

Історичний підхід вітчизняних та зарубіжних педагогів-гуманістів до вибору методів навчання (Я.А.Коменський, Ж.-Ж.Руссо, М.І.Пирогов, К.Д.Ушинський, П.П.Блонський) – у центрі уваги педагогів повинні бути активні методи навчання. Методи та прийоми навчання у роботі педагогів-новаторів. Методи науки та методи пізнання.

Поняття про організаційні форми навчання. Форма організації навчання як система утворення. Стислий історичний нарис про розвиток форм навчання і форм організації навчання.

Форми навчання: індивідуальна, індивідуально-групова, групова, колективна, фронтальна.

Братські школи в Україні і Білорусії у XVI-XVII ст. і виникнення класно-урочної системи навчання. Теоретичне обґрунтування класно-урочної системи навчання у працях Я.А.Коменського.

Класно-урочна система навчання та її модифікації. Белльланкастерська (система взаємного навчання), магнеймська система, Дальтон-план, бригадно-лабораторна організація навчання, план Трампа. Форми організації навчання у початковій школі.

Переваги та недоліки кабінетної системи навчання.

Сучасні концепції навчання. Сучасні підходи до організації навчання. Особистісно-орієнтована модель навчання. Розвивальне навчання: характеристика та особливості організації. Проблемно-пошукове навчання та можливості його застосування.

Форми організації навчання в сучасній школі: урок, факультатив, гурток, екскурсія, шкільна лекція, семінарське заняття, практична робота, лабораторна робота, практикум, співбесіда, консультація, додаткове заняття, самопідготовка, навчальна конференція, круглий стіл, домашня робота тощо. Класифікація форм організації за дидактичною метою: форми теоретичного навчання, форми практичного навчання, форми комбінованого та змішаного навчання, форми трудового навчання.

Урок як провідна (основна) форма організації навчальної діяльності у сучасній школі.

Типологія уроків у сучасній дидактиці. Підходи до класифікації типів уроків за дидактичною метою (за В.О.Онищуком): урок засвоєння нових знань, урок формування нових умінь та навичок, урок комплексного застосування знань, умінь та навичок, урок узагальнення та систематизації, урок контролю і корекції

знань, комбінований урок. Форми організації навчальної діяльності учнів на уроках.

Поняття про структуру уроку, її елементи. Гнучкість, динамічність структури уроку, особливості структурування різних типів уроків. Багатоваріативність структури уроків. Концепція національної школи про творчий підхід у проведенні уроків. Дидактичні особливості інтегрованих уроків.

Умови (фактори), що впливають на вибір типу уроку. Підготовка учителя до уроку. Перспективна підготовка. Тематичне та поурочне планування навчального матеріалу. Особливості планування та організації уроків. Добір змісту і методичне забезпечення уроку. Класики педагогіки про вимоги до уроку. К.Д.Ушинський про перші уроки в початковій школі. Х.Д.Алчевська – примітки про вдалі та невдалі уроки в школі. Сучасні вимоги до уроку: світоглядні, дидактичні, організаційні, психологічні, етичні, гігієнічні.

Основні поняття теми: сутність і структура методу навчання, класифікації методів навчання (словесних, наочних практичних, проблемно-пошукових), умови вибору методів навчання, сутність форми організації навчання, різноманітність усталених форм організації навчання, урок, типологія уроків, структури уроків різних типів, підготовка до уроку, аналіз окремого уроку.

Семінар 3. Форми організації навчання (2 год.).

ТЕМА 5. Перевірка й оцінка ЗУН учнів. Принципи навчання (2 год.).

Сутність понять "контроль" та "перевірка". Функції перевірки та оцінки знань, умінь та навичок у школі. Поняття "оцінка" (оцінювальне судження). Критерії оцінок знань учнів за бальною системою, її характеристика. Система кількісного (бального) вираження результатів навчальної діяльності учнів в різних країнах.

Діагностика навчальних досягнень учнів та критерії їх визначення.

Психодіагностика мотиваційної сфери особистості.

Загальнодидактичні вимоги до оцінювання знань учнів і навчальні програми. Критерії якості знань, умінь та навичок у методиках викладання різних предметів. Рівні засвоєних знань.

Види, форми і методи контролю, перевірки, оцінювання і оцінки знань учнів. Облік успішності учнів. Індивідуальний підхід до оцінювання навчальних досягнень учнів.

Педагоги-гуманісти минулого та сучасного про оцінювання знань (М.І.Пирогов про формалізм у оцінюванні знань; В.О.Сухомлинський та його підхід до оцінювання молодших школярів; Ш.О.Амонашвілі та метод навчання без виставлення оцінок, а на основі оцінювальних суджень; В.Ф.Шаталов про різноманітні прийоми оцінювання учнів).

Сучасні пошуки шляхів удосконалення перевірки і оцінки знань, учнів в подоланні формалізму і суб'єктивізму. Сучасні підходи до системи оцінювання знань, умінь та навичок учнів.

Система контролю і оцінювання навчальних досягнень учнів.

Закони і закономірності процесу навчання. Обумовленість навчання суспільним потребам; залежність навчання від умов, в яких воно протікає;

взаємозв'язок процесів навчання, виховання, освіти і розвитку; взаємозалежність навчання і реальних навчальних можливостей учнів; єдність викладання і учіння; взаємозв'язок завдань, змісту, методів і форм організації навчання в цілісному процесі навчання. Закономірність розвиваючого характеру навчання у роботах Л.С.Виготського, П.Я.Гальперіна, А.М.Леонтьєва, Г.С.Костюка.

Принципи навчання: сутність, класифікація, характеристика.

Принципи навчання як вираження закономірностей процесу навчання. Принципи навчання – вихідні положення, що визначають діяльність учителя і учнів. Традиційні принципи навчання у працях класиків педагогіки, їх сучасний зміст.

Характеристика принципів: наочності, науковості, доступності, оптимальності, свідомості, активності, міцності знань, умінь, навичок; систематичності і послідовності, врахування вікових та індивідуальних особливостей; виховуючий характер навчання; зв'язок навчання з життям, з практикою.

Дидактичні принципи навчання Л.В.Занкова та їх використання у роботі сучасних педагогів-новаторів. Педагогіка співробітництва, її підхід до організації процесу навчання.

Взаємозв'язок та взаємообумовленість принципів навчання.

Основні поняття теми: сутність понять "контроль", "перевірка", «оцінка»; функції контролю, перевірки та оцінки; критерії оцінок навчальних досягнень учнів; 12-бальна шкала оцінок; види контролю, методи контролю, форми контролю, сутність понять: закономірності, принципи і правила навчання; різновид принципів навчання; характеристика принципів навчання, система принципів навчання.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІІ.

ТЕОРІЯ ВИХОВАННЯ.

ТЕМА 6. Мета і завдання виховання. Сутність та особливості виховання. Закономірності виховання. Напрями виховання. (1 год.).

Проблеми мети виховання в педагогіці, ієрархія цілей виховання. Головна мета виховання у роботах видатних педагогів: М.І.Пирогова, К.Д.Ушинського, А.С.Макаренка, В.О.Сухомлинського. Взаємозв'язок різновидів мети. Соціальна зумовленість мети виховання, її ідеологічні орієнтації на сучасному етапі розвитку держави. Концепція національного виховання (порівняльно-історичний аналіз). Значення мети у виховній роботі. Вимоги суспільства до особистості громадянина і мета виховання. Всебічний і гармонійний розвиток особистості – насуцна потреба сучасного суспільства. Мета виховання і завдання школи в області розумового, морального, естетичного, екологічного, економічного, трудового, фізичного виховання. Комплексний підхід до виховання школяра.

А.С.Макаренко про програму формування особистості. В.О.Сухомлинський про поняття можливості виховання дитини.

Педагоги-новатори про почуття особистої гідності дитини як головний виховний засіб.

Сучасне звучання головної мети виховання (у зв'язку з концепцією української національної школи. Закон України "Про освіту"):

а) виховання і навчання повинно проходити на національному ґрунті з врахуванням досягнень світової науки і культури;

б) школа повинна створити умови для різнобічного розвитку особистості дитини відповідно до її природних можливостей і здібностей. Сутність виховного процесу. Структура виховного процесу. Характеристика виховного процесу, його функції: виховання, самовиховання і перевиховання, його діалектика і рушійні сили.

Принципи та закономірності виховання. Основні напрями і особливості виховного процесу. Теорія виховання як наука і навчальна дисципліна.

Компоненти процесу виховання (почуття, переконання, потреби, звички, здібності, характер та ін.). Характеристика складових частин виховання.

Принципи виховання як вихідні положення, що визначають зміст, методи і форми організації роботи вихователя.

Національний характер виховання.

Принцип народності виховання дітей. Ідея народності у роботах К.Д.Ушинського, Б.Д.Грінченка про опору на народність у вихованні як головний виховний засіб. Сучасне трактування народності і його застосування у роботі передових вчителів України. Уроки народознавства.

Принцип цілеспрямованості виховання. Головна мета виховання. Уміння вихователя бачити перед собою стратегічну мету і співвідношення з нею розв'язання завдань, що виникають у педагогічному процесі.

Зв'язок вихователя з працею, з активною діяльністю дітей. Використання цього принципу у практичній роботі С.Т.Шацького (колонія "Бадьоре життя"), М.М.Пістрака (школа-комуна ім. П.М.Лепешинського), А.С.Макаренка, В.О.Сухомлинського та ін. колективна творча справа в досвіді вчителів-новаторів І.П.Іванова, В.А.Караковського, М.П.Щетініна та ін.

Оптимізація виховного процесу.

Виховання особистості у колективі. Загальне поняття про методіку виховання в колективі шляхом створення відповідності атмосфери, формування гуманного стилю взаємовідносин вихованців.

Виховання поваги до особистості у поєднанні із справедливою вимогливістю. Опора на позитивне у вихованців.

Поступовість, послідовність, систематичність, творчість та активність самих вихованців.

Відповідність виховання віковим та індивідуальним особливостям учнів.

Взаємозв'язок всіх сторін у виховання.

Основні поняття теми: цілі виховання в різні історичні епохи, Закон України «Про освіту» про мету та завдання у вихованні підростаючого покоління, видатні педагоги минулого і сучасності про мету виховання, сутність категорії «виховання», структура виховного процесу, закономірності виховання, особливості виховного процесу,.

Семінар 4. Проблеми виховання підростаючого покоління в умовах розбудови незалежної України (2 год.).

ТЕМА 7. Компоненти виховання. Методи і форми виховання. Принципи виховання. (1 год.).

Компоненти процесу виховання (почуття, переконання, потреби, звички, здібності, характер та ін.). Характеристика складових частин виховання.

Поняття про методи і прийоми виховання, засоби і форми організації виховної роботи. Структура методів виховання.

Класифікація методів виховання. Характеристика окремих методів виховання. Методи формування свідомості: розповідь, пояснення, бесіда, казка, переконання, самонавіювання, можливості їх використання і особливості застосування у початковій школі.

Виховання на позитивних прикладах батьків, вчителів, товаришів, на прикладах національних героїв України, всесвітньо відомих вчених, просвітителів; можливості використання Біблії у роботі з молодшими школярами.

Методи організації діяльності і формування досвіду суспільної поведінки: вправи, гра, привчання, ситуації. Зв'язок позаурочної діяльності дітей та їх навчання у досвіді шкіл С.Френе.

Переключення. Вимога (за А.С.Макаренком – пряма і непряма). Формування і використання громадської думки дитячого колективу в працях В.О.Сухомлинського, Ш.О.Амонашвілі.

Методи стимулювання: нагороди, покарання, вибух. В.О.Сухомлинський про використання у початковій школі методів стимулювання.

Методи самовиховання: самосвідомість, самооцінка, самоконтроль, самонавіювання, самокритика. Використання методів самовиховання у працях В.О.Сухомлинського, Г.С.Костюка та ін. Умова оптимального вибору методів виховання.

Форми організації виховання.

Класифікація форм організації виховної роботи: за кількістю учасників, за змістом, за основним об'єктом діяльності та ін. Умови забезпечення активності дітей, їх репродуктивної та творчої діяльності в процесі розповіді, бесіди, святкувань та інших форм виховної роботи.

Особистісний підхід у виховній та індивідуальній формах роботи, методика їх проведення.

Позакласне та позашкільне виховання.

Принципи виховання як вихідні положення, що визначають зміст, методи і форми організації роботи вихователя.

Національний характер виховання.

Принцип народності виховання дітей. Ідея народності у роботах К.Д.Ушинського, Б.Д.Грінченка про опору на народність у вихованні як головний виховний засіб. Сучасне трактування народності і його застосування у роботі передових вчителів України. Уроки народознавства.

Принцип цілеспрямованості виховання. Головна мета виховання. Уміння вихователя бачити перед собою стратегічну мету і співвідношення з нею розв'язання завдань, що виникають у педагогічному процесі.

Зв'язок вихователя з працею, з активною діяльністю дітей. Використання цього принципу у практичній роботі С.Т.Шацького (колонія "Бадьоре життя"), М.М.Пістрака (школа-комуна ім. П.М.Лепешинського), А.С.Макаренка, В.О.Сухомлинського та ін. колективна творча справа в досвіді вчителів-новаторів І.П.Іванова, В.А.Караковського, М.П.Щетініна та ін.

Оптимізація виховного процесу.

Виховання особистості у колективі. Загальне поняття про методику виховання в колективі шляхом створення відповідності атмосфери, формування гуманного стилю взаємовідносин вихованців.

Виховання поваги до особистості у поєднанні із справедливою вимогливістю. Опора на позитивне у вихованців.

Поступовість, послідовність, систематичність, творчість та активність самих вихованців.

Відповідність виховання віковим та індивідуальним особливостям учнів.

Взаємозв'язок всіх сторін у виховання.

Основні поняття теми: поняття «метод виховання», класифікація методів виховання, характеристика методів формування моральної свідомості, характеристика формування досвіду спеціальної поведінки, новітні методи впливу на вихованців, сутність і різновид форм організації виховання, компоненти процесу виховання, принципи виховання, доведення того, що виховання – цілісний процес, компоненти процесу виховання.

Семінар 5. Процес виховання – цілісний процес (2 год.).

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Педагогіка загальна»

Разом: 90 год., лекції – 12 год., семінарські заняття – 10 год., індивідуальні – 2 год., самостійна робота – 27 год.,
модульний контроль – 3 год., іспит – 36 год.

Тиждень	I	II	III	IV	V			
Модулі	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I		ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.			ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.		
Назва модуля	ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ		ТЕОРІЯ НАВЧАННЯ			ТЕОРІЯ ВИХОВАННЯ		
К-ть балів за модуль	71 бал		104 балів			76 балів		
Лекції	2 год. (1бал)	2 год. (1бал)	2 год. (1 б.)	2 год. (1бал)	2 год. (1бал)	1 год. (0,5 бала)	1 год. (0,5 бала)	
Семінарське заняття	2 год. (11б.)		2 год. (11б.)	2 год. (11б.)		2 год. (11б.)	2 год. (11 б.)	
Дати								
Теми лекцій	Виникнення і становлення педагогіки. Предмет, завдання, функції, категорії, джерела.	Система пед.-наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Методи	Загальне поняття про дидактику. Зміст освіти. Процес навчання	Методи навчання. ФОН.	Перевірка й оцінка ЗУН учнів. Принципи навчання.	Мета і завдання виховання. Сутність, особливості, закономірності.	Компоненти виховання. Методи і форми виховання. Принципи виховання. Виховання – цілісний процес.	
Дати								
Теми семінарських занять	Предмет і завдання сучасної педагогіки.		Оптимізація навчально-пізнав. Діяльності учнів у процесі навчання.	Форми організації навчання		Проблеми виховання підростаючого покоління.	Процес виховання – цілісний процес.	
Самостійна робота			5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	
ІНДЗ	30 балів							
Види поточного контролю	Модульний контроль №1 25 балів		Модульний контроль №2 25 балів			Модульний контроль №3 25 балів		
Підсумковий контроль	Екзамен (40 балів)							

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ.

Семінар 1.

ТЕМА: Предмет і завдання сучасної педагогіки (2 год.).

План:

1. Поняття про педагогіку. Педагогіка – наука про виховання.
2. Методологічні основи педагогіки.
3. Розвиток педагогіки як науки. Основні етапи розвитку педагогіки.
4. Основні категорії педагогіки, їх взаємозв'язок.
5. Галузі педагогіки, зв'язок педагогіки з іншими науками.

Завдання:

1. Довести, що педагогіка – це наука про виховання.
2. Охарактеризувати методологічні засади педагогічної науки.
3. Що визначило розвиток педагогіки як науки?
4. Спробувати виділити в історії розвитку педагогіки основні етапи (віхи) цього розвитку.
5. Обґрунтувати об'єкт і предмет педагогіки.
6. Провести категоріальний аналіз понять педагогіки: «виховання», «навчання», «освіта», «розвиток», «формування».
7. Виявити передумови, що визначили необхідність диференціювати педагогіку в окремі галузі.
8. Охарактеризувати систему педагогічних наук.
9. Розкрити зв'язки педагогіки з іншими людинознавчими науками.

Література:

1. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Педагогіка: теорія та історія. – К.: Вища школа, 1995. – с. 4-16.
2. Лихачёв Б.Т. Педагогика. Курс лекций. Учебное пособие. – М.: Прометей, 1993. – с. 72-80.
3. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. Навчальний посібник. – К., 1999. – с. 5018.
4. Подласый И.П. Педагогика. Учебное пособие. – М.: Просвещение, 1996. – с. 7-12.
5. Практикум з педагогіки. / За ред. О.А. Дубасенюк та А.В. Іванченка. – К., 1996. – с. 12-26.
6. Фіцула М.М. Педагогіка. – К.: Академія, 2000. – с. 17-20, 24-25.
7. Харламов И.Ф. Педагогика. Учебное пособие. – М.: Юристъ, 1997. – с. 10-28.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ТЕОРІЯ НАВЧАННЯ (ДИДАКТИКА).

Семінар 2

ТЕМА: Оптимізація навчально-пізнавальної діяльності учнів у процесі навчання(2 год.).

План:

1. Сутність навчально-пізнавальної діяльності, її рівні.
2. Поняття навчальної, навчально-пізнавальної, пізнавальної та пошукової діяльності учнів у працях відомих вітчизняних психологів та педагогів.
3. Керівництво навчально-пізнавальною діяльністю учнів на уроці з боку вчителя.
4. Поняття про оптимізацію учіння. критерії оптимальності навчання.
5. Система факторів та способів, що забезпечують оптимальне навчання та учіння.
6. Повноцінна навчально-пізнавальна діяльність учнів як передумова оптимізації навчання.

Завдання:

1. Виявити загальне і відмінне в поняттях навчальної, навчально-пізнавальної, самостійної пізнавальної діяльності учнів.
2. Розкрити суть творчої самостійної діяльності учнів. як вона організовується у школі?
3. Обґрунтувати, який процес навчання вважається оптимальним. Від чого це залежить?
4. Розкрити поняття: «оптимізація», «раціоналізація», «модернізація», «удосконалення» навчального процесу.
5. чи правильною є думка про те, що пошук найкращого варіанту побудови уроку на основі концепції оптимізації відкидає використання застарілих методів навчання, за допомогою яких учитель повідомляє дітям готові висновки науки?
6. Одним із критеріїв оптимальності процесу учіння є досягнення максимально можливих досягнень учня в конкретних педагогічних умовах. На основі чого робиться висновок, що ці досягнення є не просто хорошими, кращими, ніж раніше, а максимально можливі на сьогодні для даного учня?

Література:

1. Бабанский Ю.К. Оптимизация учебно-воспитательного процесса: Методические основы. – М., 1962. – с. 25-42.
2. Максименко В.П. Дидактика. – К.: КМПК, 1996. – с. 33-45.
3. Онищук В.А. Дидактика современной школы. – К.:Рад. шк., 1987. – с. 53-54.
4. Педагогіка. / За ред. Алексюка А.М. – К.:Вища школа, 1985. – с. 147-149.
5. Педагогіка. / Под ред. Бабанского Ю.К. – М.:Просвещение, 1983. – с. 237-252.
6. Фіцула М.М. Педагогіка. – К.: Академія, 2000. – с. 87-91.

Семінар 3

ТЕМА: Форми організації навчання. (2 год.).

План:

1. Сутність форм організації навчання, їх класифікація за провідною освітньою метою.

2. Розвиток і становлення форм організації навчання. класно-урочна система навчання, її модифікації.
3. Урок – основна форма організації навчання. Типи і структура уроків. Вимоги до сучасного уроку. Нестандартні уроки.
4. Інші форми організації навчального процесу.

Завдання:

1. Розкрити сутність понять: «форми навчання» і «форми організації навчання».
2. Описати класифікацію форм організації навчання за дидактичною метою.
3. Довести, що урок – це одиниця навчального процесу.
4. Розкрити переваги і недоліки уроку в порівнянні з іншими формами організації навчання.
5. Охарактеризувати дидактичні завдання, які розв'язує кожна з існуючих в сучасній школі форм організації навчання.
6. Обґрунтувати сутність і ознаки класно-урочної системи навчання.
7. Розкрити особливості різних модифікацій системи навчання: белланкастерська, мангеймська, лабораторна системи навчання, план Трампа, метод проектів, Дальтон-план та ін.
8. Розкрити шляхи пошуку нових форм організації навчання (нестандартні, інтегровані, комплексні уроки тощо).

Література:

1. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Педагогіка: теорія та історія. – К.: Вища школа, 1995. – с. 185-197.
2. Куписевич Ч. Основы общей дидактики. – М.:Высшая школа, 1988. – с. 243-265.
3. Лозниця В.С. Психологія і педагогіка: основні положення. – К.:«Екс Об», 1999. – с. 260-271.
4. Максименко В.П. Дидактика. – К.: КМПК, 1996. – с. 83-117.
5. Максименко В.П. Педагогічний словник. – К.:Шкільний світ, 2001.
6. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. Навчальний посібник. – К., 1999. – с. 201-225.
7. Педагогіка. / За ред. Алексюка А.М. – К.:Вища школа, 1985. – с. 169-200.
8. Практикум з педагогіки. / За ред. О.А. Дубасенюк та А.В. Іванченка. – К., 1996. – с. 127-150.
9. Фіцула М.М. Педагогіка. – К.: Академія, 2000. – с. 158-175.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. ТЕОРІЯ ВИХОВАННЯ.

Семінар 4.

ТЕМА: Проблеми виховання підростаючого покоління в умовах розбудови незалежної України (2 год.).

План:

1. Виховання як спеціально організований і свідомо здійснюваний педагогічний процес.

2. Зміст і результати виховання. Діяльнісно-особистісна концепція виховання сучасності.
3. «Виховання» у широкому і вузькому розумінні як найважливіша категорія педагогіки.
4. Процес виховання як система. Мета та завдання виховання підростаючого покоління в сучасних документах держави про освіту.

Завдання:

1. Розкрити коротко основні положення теорії виховання: сутність, особливості, компоненти.
2. Охарактеризувати структурні компоненти процесу виховання (мета, завдання, закономірності, рушійні сили).
3. Описати сучасні форми організації виховання.
4. Обґрунтувати діяльнісно-особистісний підхід до учнів в процесі виховання.
5. Довести, що процес виховання – процес цілісний.
6. На основі аналізу сучасних документів держави про освіту розкрити проблеми і напрямки виховання підростаючого покоління в Україні на сучасному етапі.

Література:

1. Державна національна програма «Освіта (Україна ХХІ ст.)».
2. Закон України «Про освіту».
3. Закон України «Про загальну середню освіту».
4. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Педагогіка: теорія та історія. – К.: Вища школа, 1995. – с. 67-90, 95-101, 135-149.
5. Лихачев Б.Г. Педагогіка. Курс лекцій. Учебное пособие. – М.: Прометей, 1993. – с. 7-19.
6. Максименко В.П. Теорія виховання. – К.: КМПК, 1999. – с. 11-18.
7. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. Навчальний посібник. – К., 1999. – с. 260-276.
8. Подласый И.П. Педагогіка. Учебное пособие. – М.: Просвещение, 1983. – с. 569-614.
9. Фіцула М.М. Педагогіка. – К.: Академія, 2000. – с. 236-238.

Семинар 5.

ТЕМА: Процес виховання – процес цілісний. (2 год.).

План:

1. Загальна мета і конкретні завдання процесу виховання.
2. Загальний зміст виховання. фактори, що впливають на формування змісту виховання.
3. Принципи виховання як вимоги до його організації та здійснення.
4. Зв'язок принципів виховання зі змістом, методами формами організації та засобами виховання.
5. сутність компонентів виховання. передумови рівня вихованості особистості. Поведінка людини.
6. Зв'язки між названими поняттями і категоріями процесу виховання.

Завдання:

1. Довести зв'язок між загальною метою і конкретними завданнями як однієї з закономірності процесу виховання.
2. Описати фактори, що впливають на зміст виховання. Що складає зміст виховання?
3. Встановити зв'язки між принципами виховання, його змістом, методами, формами організації та засобами.
4. Розкрити сутність компонентів (якостей) виховання. За допомогою чого вони формуються?
5. Встановити зв'язки між якостями особистості, рівнем її вихованості та поведінки.
6. Спробувати створити схему зв'язків між всіма названими поняттями та категоріями процесу виховання.

Література:

1. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Педагогіка: теорія та історія. – К.: Вища школа, 1995. – с. 80-82.
2. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – К.:Либідь, 1997.
3. Максименко В.П. Педагогічний словник. – К.:Шкільний світ, 2001.
4. Максименко В.П. Теорія виховання. – К.:КМПК, 1999. – с. 20-22.
5. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. Навчальний посібник. – К., 1999. – с. 242-248.
6. Педагогіка. / За ред. Алексюка А.М. – К.:Вища школа, 1985. – с. 64-79.
7. Педагогіка. / Под ред. Бабанського Ю.К. – М.:Просвещение, 1983. – с. 268-275.
8. Педагогіка. / За ред. Ярмаченка М.Д. – К.:Вища школа, 1986. – с. 243-255.
9. Подласый И.П. Педагогіка. Учебное пособие. – М.: Просвещение, 1996. – с. 229-235.
10. Харламов И.Ф. Педагогіка. Учебное пособие. – М.:Юристь, 1997. – с. 288-295.

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ТЕОРІЯ НАВЧАННЯ (ДИДАКТИКА).

ТЕМА Види освіти. Зв'язок видів освіти зі змістом.

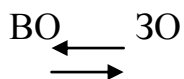
Питання та завдання для самостійної роботи (10 год.)

1. Повторити визначення поняття "зміст освіти" (загальне за В.В.Краєвським, за І.Я.Лернером).
2. Розібратися в сутності поняття "загальна освіта" та в її можливих складових.
3. Звернути увагу на ті фактори, що формують загальну освіту, а отже і її зміст.
4. Ознайомитись з поняттями "політехнічна освіта" і "політехнічні знання".
5. Проаналізувати складові політехнічних знань, а саме:
  - знання про предмет праці;
  - знання про знаряддя праці;

- знання про технологію праці;
  - знання про виробничі відносини між людьми.
6. Звернути увагу на сутність та поетапність професійної освіти; на чому вона базується.
  7. Навчитись встановлювати зв'язки між вказаними вище видами освіти.
  8. Довести, що види освіти і зміст освіти пов'язані між собою і як вони пов'язані.

Питання для перевірки знань студентів

1. Розкрийте поняття змісту освіти.
2. Розкрийте сутність понять:
  - "загальна освіта";
  - "політехнічна освіта";
  - "професійна освіта".
3. Дайте порівняльну характеристику понять загальної, політехнічної і професійної освіти, їх реалізації у сучасній школі.
4. Розкрийте взаємозв'язок загальної, політехнічної та професійної освіти, спробуйте показати це схематично.
5. Якщо "ВО" - види освіти, а "ЗО" - зміст освіти, то які слова вам захотілось би надписати над стрілочками?

Рекомендована література

1. Ярмаченко М.Д. Педагогіка.-К.: "Вища школа", 1986, сс.96-101.
2. Алексюк А.М. Педагогіка. -К. : "Вища школа", 1985, сс.121-123.
3. Практикум з педагогіки. За ред. О.А.Дубасенюк та А.В.Іванченка.-К. 1996.сс. 103-107
4. Максименко В.П. Дидактика. -К. :КМПК, 1996, сс. 10-13.

ТЕМА 2. Поняття про уміння і навички. Система вправ по формуванню умінь та навичок (10 год.)

Питання та завдання для самостійної роботи

1. Сутність поняття "уміння".
2. Які є уміння і чому?
3. Сутність поняття "навичка".
4. Приклади умінь, приклади навички. Чим відрізняється навичка від уміння?
5. Запам'ятати вправи, за допомогою яких формуються уміння та навички.
6. Подумати, чому така їх послідовність повинна бути.
7. Пояснити кожний вид вправи і вміти навести приклад.

Питання для перевірки знань студентів

1. Дати визначення понять: уміння, навичка, елементарне уміння, складне уміння.
2. Навести приклади умінь за різновидом дій людини.
3. Яке поняття ширше: уміння чи навичка?
4. Чи можна вважати навичку умінням і навпаки?
5. Назвати вправи, за допомогою яких формуються уміння та навички.

6. Визначити послідовність використання цих вправ.
7. Довести, що сукупність вправ по формуванню умінь та навичок складають систему.

Рекомендована література

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник.- К.:Либідь,1977.
2. Максименко В.П. Педагогічний словник.-К.: Шкільний світ,2001.
3. Онищук В. А. Дидактика современной школы. - К.: Рад.шк., 1987,сс.68-70.
4. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка.-К.,1999, сс.109-111.
5. Максименко В.П. Дидактика.-К.:КМПК, сс.28-31.

ТЕМА 3. Вимоги до сучасного уроку в загальноосвітній середній школі (10 год.)

Питання та завдання для самостійної роботи

1. Повторити все про урок: сутність, типи, структура.
2. З'ясувати, чому урок був тривалий час і залишається бути провідною формою організації навчання.
3. При опрацюванні вказаних джерел звернути увагу на наявність різних груп вимог до уроку.
4. Ознайомитись зі змістом вимог кожної групи.

Питання для перевірки знань студентів

1. Що таке урок? Навести всі можливі визначення.
2. Які типи уроків ви знаєте за В.О.Онищуком?
3. На які групи поділяються всі вимоги до уроку?
4. Охарактеризуйте дидактичні вимоги до уроку? Які положення вам здаються головними в цій групі?
5. Охарактеризуйте організаційні та психолого-етичні вимоги до уроку.
6. Чи треба до уроку пред'являти гігієнічні вимоги?
Якщо так, то які?

Рекомендована література

1. Ярмаченко М.Д. Педагогіка.-К.:Вища школа,1986,сс.214-218.
2. Алексюк А.М. Педагогіка.-К.:Вища школа, 1985, сс.177-180.
3. Максименко В.П. Дидактика.-К.:КМПК, 1996, сс.142-116.

ТЕМА 4. Характеристика бальної системи оцінювання знань учнів (10 год.).

Питання та завдання для самостійної роботи

1. Повторити поняття "оцінка" та "оцінювання".
2. Продумати можливі зв'язки між оцінкою знань учнів, рівнями їх засвоєння та їх якостями (що на що впливає і як; що зумовлює що?).
3. Ознайомитись із загально-дидактичними нормами та критеріями оцінки (традиційно існуючими і новими, тобто 12-бальною шкалою).
4. Спробувати довести, чому нова бальна система (шкала) саме 12-бальна, а не інша.

Питання для перевірки знань студентів

1. Що таке оцінка?

2. Чим відрізняється оцінка від оцінювання?
3. Наведіть характеристику 4-бальної традиційної системи оцінювання знань учнів.
4. Що лежить в основі нової 12-бальної шкали оцінювання навчальних досягнень школярів.
5. Охарактеризуйте 12-бальну шкалу оцінки.

Рекомендована література

1. Онищук В.А. Дидактика современной школы. К.: Рад.школа,1987, сс.215-216.
- 2.Алексюк А.М. Педагогіка.-К. :Вища школа,1980,с.218.
3. Ярмаченко .М.Д. Педагогіка.-К.:Вища школа, 1986, сс.233-234.
4. МойсеюкН.Є. Педагогіка.-К, 1999,сс.234-23 5.
5. Максименко В.П. Дидактика.-К.:КМПК,1996, сс.124-125.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. ТЕОРІЯ ВИХОВАННЯ.

ТЕМА 5. Напрями виховання. Комплексний підхід до виховання. Зміст виховання (9 год.)

Питання та завдання для самостійної роботи

1. Повторити сутність процесу "виховання" через можливі його визначення (їх 7, див. конспект).
2. Ознайомитись із закономірностями процесу виховання, особливо звернути увагу на необхідність єдності загальної мети виховання з конкретними напрямками, (завданнями його).
3. Навчитись добре орієнтуватись в схемі, що відображає цілісність виховного процесу.
4. Вміти формулювати загальну мету виховання в її сучасному розумінні.
5. Бути обізнаним з переліком провідних напрямків та вміти визначати завдання кожного з них.
6. На основі сутності принципу виховання про цілісність та єдність виховного процесу вміти сформулювати сутність комплексного підходу до виховання.
7. На основі сутності комплексного підходу довести, що реалізація його - необхідна умова формування всебічно і гармонійно розвиненої особистості.

Питання для перевірки знань студентів

1. Розкрити сутність категорії "виховання".
2. Які особливості притаманні процесу виховання? (їх 5).
3. Сформулювати закономірності процесу виховання.
4. В чому полягає сутність загальної мети виховання?
5. Назвати основні напрямки виховання.
6. В чому полягає сутність цілісності та єдності процесу виховання?
7. Сформулювати поняття "комплексний підхід до виховання".
8. Що значить реалізувати комплексний підхід в процесі виховання?

Рекомендована література

1. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Педагогіка: Теорія та історія. - К.: Вища школа, с.81-101.
2. Педагогіка/Под ред. Ю.К.Бабанського. -М.: Просвещение, сс. 105-124, 307-321.
3. Педагогіка /За ред. М.Д. Ярмаченка. - К.: Вища школа, 1986,с.287-298.
4. Сухомлинський В.О. Проблема виховання всебічно розвиненої особистості /Вибр.тв. в 5т.-К.:Рад. шк., 1975, I том, с.55-208.
5. Харламов И.Ф. Педагогіка.-М.:Высш.шк., 1990, с.41-99.
6. Педагогіка /За ред. А.М.Алексюка.- К.: Вища школа, 1985.-С.41-49
7. Подласый И.П. Педагогіка. -М.:Просвещение, 1996, сс. 446-452, 575-578.

ТЕМА 6.Компоненти процесу виховання: переконання, потреби, почуття, звички, здібності, характер (9 год.)

Питання і завдання для самостійної роботи

1. Повторити матеріал загальної психології про такі психічні процеси : почуття, здібності, характер та ін.
2. Намагатись відповісти на запитання: Що намагається сформулювати вихователь у кожного свого вихованця?
3. Ознайомитись з поняттям "переконання" у педагогічному смислі, їх видами, як за змістом (ідейні, наукові, моральні), так і характером суджень (правильні, неправильні, помилкові).
4. Ознайомитись зі змістом "поняття почуття" з точки зору педагогіки, їх видами (інтелектуальні, моральні, естетичні).
5. Ознайомитись з поняттям «потреби», «звички» (їх види), «здібності» (їх види).
6. Ознайомитись з педагогічним почуттям «характер» та його типовими рисами.

Питання для перевірки знань студентів

1. Що таке компоненти виховання?
2. Дайте визначення поняттю «переконання». Які види існують переконань і за якими ознаками?
3. Що таке почуття? Інтелектуальні почуття? Моральні почуття? Естетичні почуття?
4. Довести, що потреби виступають рушійними силами діяльності людини.
5. Дати визначення поняттю «звичка» за К.Д.Ушинським. Які є звички?
6. Що таке здібності людини? Які є здібності?

Рекомендована література

1. Максименко С.Д. Основи загальної психології .-К., 1998. сс. 196-202, 229-234, 240-247.
2. Максименко В.П. Теорія виховання.-К.: КМПК, 1999, сс. 42-56.

Таблиця 6.1

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ			
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІ. ТЕОРІЯ НАВЧАННЯ (ДИДАКТИКА)			
Тема 1. Види освіти. Зв'язок видів освіти зі змістом освіти.	Семінарське заняття, самостійна робота, ПМК	5	І
Тема 2. Поняття про уміння і навички. Система вправ по формуванню умінь і навичок.	Семінарське заняття, самостійна робота, ПМК	5	ІІ
Тема 3. Вимоги до сучасного уроку в загальноосвітній середній школі.	Семінарське заняття, самостійна робота, ПМК	5	ІІІ
Тема 4. Характеристика бальної системи оцінювання знань учнів.	Семінарське заняття, самостійна робота, модульний контроль	5	ІV
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІІ. ТЕОРІЯ ВИХОВАННЯ			
Тема 5: Напрями виховання. Комплексний підхід до виховання. Зміст виховання	Семінарське заняття, самостійна робота, ПМК	5	V
Тема 6: Компоненти процесу виховання: переконання, потреби, почуття, звички, здібності, характер	Семінарське заняття, самостійна робота, ПМК	5	VI
Разом: 58 годин		Разом: 30 балів	

VII. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання студентом ІНДЗ і прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Педагогіка загальна» – це вид науково-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

- ✓ творча робота (проект) - **30 балів**.

Орієнтовна структура ІНДЗ – науково-педагогічного дослідження у вигляді реферату: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел. Критерії оцінювання та шкалу оцінювання подано відповідно у табл. 7.1 і 7.2.

Таблиця 7.1

Критерії оцінювання ІНДЗ

<i>№ п/п</i>	<i>Критерії оцінювання роботи</i>	<i>Максимальна кількість балів за кожним критерієм</i>
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	4 бали
2.	Складання плану реферату	2 бали
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	10 балів
4.	Дотримання правил реферуванням наукових публікацій	4 бали
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	6 балів
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних	4 бали

елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	
Разом	30 балів

Таблиця 7.2

Шкала оцінювання ІНДЗ

<i>Рівень виконання</i>	<i>Кількість балів, що відповідає рівню</i>	<i>Оцінка за традиційною системою</i>
Високий	27-30	Відмінно
Достатній	21-26	Добре
Середній	15-20	Задовільно
Низький	0-14	Незадовільно

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Педагогіка загальна».

ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ РОБІТ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПЕДАГОГІКА ЗАГАЛЬНА»

(обирається студентами самостійно і узгоджується з викладачем)

1. Аналіз змісту освітніх галузей Державного стандарту загальної освіти з погляду її виховних можливостей школярів.
2. Розвивальні можливості освітніх галузей Державного стандарту загальної освіти.
3. Шляхи реалізації принципів навчання в світлі Закону України «Про освіту».
4. Шляхи реалізації мовної стратегії у шкільній освіті в світлі «Національної доктрини розвитку освіти».
5. Способи інтеграції змісту освіти.
6. Дидактична характеристика нової системи оцінювання якості навчання.
7. Аналіз навчальних технологій та можливості їх використання у сучасній школі.
8. Різноманітні завдання як засіб особистісно орієнтованого навчання.
9. Виховання школярів на традиціях і звичаях українського народу відповідно до змісту Державного стандарту загальної освіти.
10. Дидактична необхідність та доцільність використання уроків з комп'ютерною підтримкою.
11. Розробка і впровадження прийомів самонавчання.
12. Робота з обдарованими та здібними учнями.
13. Система завдань з розвитку загально навчальних умінь і навичок учнів.
14. Формування загально навчальних умінь учнів на основі інтегрованого змісту навчальних предметів.
15. Система прийомів стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності учнів.
16. Формування стійких інтересів учнів до навчання.
17. Вивчення та врахування індивідуальних особливостей учнів у навчальному процесі.
18. Роль дидактичної гри на етапі осмислення школярами нової інформації.
19. Уроки мислення як засіб формування логічного мислення школярів.
20. Роль уроків з ігровим сюжетом у розвитку пізнавальних інтересів, творчих здібностей, або інтелектуального потенціалу учнів.
21. Використання схем і зорових опор для засвоєння головного у навчальному матеріалі.
22. Навчальний діалог як важливий спосіб організації навчального виробництва.
23. Гуманізація змісту навчання у Державному стандарті загальної освіти.
24. Розробка та апробація критеріїв оцінювання рівня вихованості учнів.
25. Використання різних стилів взаємодії «вчитель-учень» у педагогічному просторі.
26. Способи регулювання міжособистісних стосунків в учнівському колективі.

27. Порівняльний аналіз навчання в українській та зарубіжній школі (за вибором напрямку: змісту, форм організації навчання, методів і методик навчання, підготовка кадрів тощо).
28. Сім'я як необхідне соціально-педагогічне середовище у вихованні учнів.
29. Дидактичні можливості народної педагогіки в розвитку особистості школяра.
30. Регіональний компонент у змісті освіти.
31. Між предметні зв'язки як засіб інтеграції змісту освіти.
32. Формування системного мислення у школярів.
33. Формування комунікативних умінь школярів на міжпредметній основі.
34. Способи поєднання індивідуальних, групових і фронтальних завдань (варіанти тем по класах і циклах предметів).
35. Способи організації навчального співробітництва (варіант тем щодо навчального діалогу, міжособистісного спілкування, виконання завдань за вибором тощо).
36. Способи управління навчальною діяльністю учнів (варіант тем за складовими навчальної діяльності).
37. Система творчих завдань з розвитку певних умінь (уявляти, конструювати, переносити знання у нову ситуацію тощо).
38. Види навчальних алгоритмів та їх дидактичні функції.
39. Дидактична характеристика навчальних комплектів для учнів.
40. Вибір і поєднання методів навчання залежно від мети уроку.
41. Розвиток інтелектуальних почуттів учнів на уроках.
42. Дидактичний аналіз труднощів школярів у навчальній діяльності.
43. Формування елементів інформаційної культури.
44. Розвиток особистості школяра засобами навчальної діяльності.
45. Дидактичний аналіз підготовки вчителя до організації вивчення нової теми.
46. Використання прогресивних дидактичних порад Я.А. Коменського у сучасній школі.
47. Особливості сімейного виховання за В.О. Сухомлинським.
48. Організація проведення ВС (виховних справ).
49. Взаємозв'язок навчання з інтелектуальним розвитком.

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення студентів з дисципліни «Педагогіка загальна» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип операційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1, табл.8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1.	Відвідування лекцій, семінарських занять	7+5
2	Виступи на семінарських заняттях	40 (max 50)
3.	Модульні контрольні роботи (1, 2, 3)	75
4.	Самостійна робота	30
5.	Індивідуальна навчально-дослідницька робота	30
6.	Підсумковий рейтинговий бал	187
7.	Екзамен	40

Разом: **227 балів**

Коефіцієнт перерахунку – $227 : 60 = 3,78$

*Розрахунок балів подано з урахуванням можливості студенту взяти участь в обговоренні визначених програмою питань семінарських занять з навчальної дисципліни не менше ніж 80 % із запрограмованих навчальних занять.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе.
- **Комп'ютерного контролю:** тестові програми.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 8.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS

1 – 34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F
35 – 59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60 – 68	«достатньо»	E
69 – 74	«задовільно»	D
75 – 81	«добре»	C
82 – 89	«дуже добре»	B
90 – 100	«відмінно»	A

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл. 8.3.

Таблиця 8.3

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.

«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.
----------------	---

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях (див. п. «Захист творчих проєктів»).

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

У табл. 8.4 представлено розподіл балів, що присвоюються студентам упродовж вивчення дисципліни «Педагогіка загальна»

Таблиця 8.4

Розподіл балів, що присвоюються студентам

Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Індивідуальна робота	Модульний контроль	Екзамен
Відвідування занять, підготовка до семінарських занять, самостійна робота	Відвідування занять, підготовка до семінарських занять, самостійна робота	Відвідування занять, підготовка до семінарських занять, самостійна робота			
Т 1 – Т 2	Т 3 – Т 5	Т 6 – Т 7			
11	41	30	30	75	40

Разом: **227 балів**

Коефіцієнт перерахунку – $227 : 60 = 3,78$

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

IX. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

• *Словесні:* лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

• *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.

• *Практичні:* вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю);
- ✓ завдання для ректорського контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Педагогіка загальна».

XI. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Чому виникла педагогіка?
2. Довести, що педагогіка – це наука про виховання.
3. Коли педагогіка набула статусу окремої науки?
4. Які фактори впливають на виховання особистості?
5. Що слід віднести до суб'єктивних факторів впливу на особистість?
6. Що слід віднести до об'єктивних факторів впливу на особистість?
7. Що означає «біологічний початок» людини?
8. Що є об'єктом (предметом), областю вивчення (дослідження) педагогіки?
9. Яка зовнішня структура навчання?
10. До етапів розвитку педагогіки слід віднести: 1, 2, 3, 4, 5, 6.. Розкрити ці етапи.
11. З чого виходила педагогіка на кожному етапі розвитку (дати загальний висновок)?
12. Джерела педагогіки – це... До них слід віднести...
13. Дати визначення основним категоріям педагогіки (їх 5).
14. Чому існує система педагогічних наук? (вказати причини)
15. Що належить до компонентів системи педагогічних наук? (за схемою).
16. Сформулювати завдання сучасної педагогіки.
17. Розкрити зв'язки педагогіки з іншими науками.
18. Сумісність, завдання, основи категорії дидактики.
19. Зміст освіти: поняття «змісту освіти»; види освіти; навчальний план; навчальна програма; підручник, його структура і вимоги до нього; загальні основні принципи відбору змісту освіти.
20. Процес навчання: сутність та методологічна основа процесу навчання; зовнішня та внутрішня структура і логіка процесу навчання; рушійні сили процесу навчання; механізм формування умінь і навичок; структура навчальної діяльності.
21. Історичні типи навчання.
22. Методи навчання: поняття методу навчання як категорії дидактики; класифікація методів навчання в сучасній педагогіці; характеристика словесних методів навчання; характеристика наочних методів навчання; характеристика практичних методів навчання; методи проблемного навчання; фактори, що впливають на вибір методів навчання вчителем.
23. Форми організації навчання: поняття про форму організації навчання; генезис форм організації навчання; різновид форм організації навчання, їх класифікація; класно-урочна система навчання та її модифікації; типи і структура уроку; урок засвоєння нових знань; урок формування нових умінь і навичок; урок комплексного застосування знань, умінь і навичок учнів; коротко з історії розвитку форм організації навчання; урок узагальнення систематизації; урок контролю і корекції знань; вимоги до сучасного уроку; підготовка вчителя до уроку, етапи підготовки.
24. Контроль, перевірка, оцінка облік знань, умінь і навичок учнів: сутність і функції контролю, перевірки та оцінки знань учнів; рівні засвоєння знань учнями, якості засвоєння знань учнями; критерії оцінок знань за бальною системою; вимоги до контролю та оцінки знань учнів; види і методи перевірки знань.

25. Принципи навчання: сутність понять: «принципи» і «дидактичні принципи»; характеристика принципів науковості і доступності; принцип свідомості і активності навчання; принцип наочності як «золоте правило» дидактики; принцип систематичності і послідовності навчання; врахування відходів та індивідуальних особливостей учнів у навчанні; виховуючий та розвиваючий характер навчання; оптимізація процесу навчання.
26. Сутність процесу виховання. Педагогіка як наука про виховання.
27. Основні особливості процесу виховання.
28. Закономірність процесу виховання.
29. Компоненти процесу виховання.
30. Виховання як цілісний процес.
31. Принципи виховання: сутність поняття «принципи виховання»; єдність і відмінність принципів навчання і виховання; цілісність і єдність виховання; поєднання вимогливості з повагою до особистості; виховання в колективі і через колектив; опора на позитивне як провідна ідея виховання.
32. Методи виховання: сутність процесу виховання; умови вибору методів виховання; підходи до класифікації методів виховання; методи формування свідомої поведінки і досвіду суспільних відносин; методи формування моральної свідомості; методи заохочення і покарання, стимулювання та корекції поведінки; методи самовиховання.
33. Виховання особистості в колективі: сутність поняття «колектив», види колективу; стадії розвитку колективу, їх характеристика та роль вчителя на кожній з них; ознаки сформованості колективу; стиль керівництва колективом.
34. Формування основ наукового світогляду: сутність світогляду, його функції і різновиди; особливості наукового світогляду, його риси та структура; фактори, що впливають на формування світогляду; етапи, шляхи та засоби формування світогляду.
35. Розумове виховання: зміст та завдання розумового виховання в розвитку особистості; взаємозв'язок розумового розвитку з навчанням; теорія матеріальної та формальної освіти; фактори, що впливають на розумове виховання дітей.
36. Моральне виховання: сутність поняття «мораль» і «моральне виховання»;
37. Програма морального виховання.
38. Естетичне виховання: сутність та завдання естетичного виховання; сутність і критерії естетичної культури; система естетичного виховання.
39. Трудове виховання: сутність, роль праці, трудового виховання і навчання в розвитку особистості; мета, завдання та зміст трудового виховання навчання; види праці дітей, педагогічні вимоги до дитячої праці; профорієнтація школярів; форми організації і методи трудового виховання.
40. Фізичне виховання: сутність і завдання фізичного виховання; система фізичного виховання.

ХІІ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Декларації про державний суверенітет України. – К., Україна, 1991.
2. Конституція України (1996). К.: Вид-во "Просвіта", 1996.
3. Концепція середньої загальноосвітньої національної школи України // Початкова школа, 1990, № 11.
4. Закон УРСР "Про мови в Українській РСР" // Укр. мова і література, 1990, №5.
5. Державна національна програма "Освіта" (Україна, ХХІ ст.).
6. Закон України "Про внесення змін і доповнень до Закону Української РСР "Про освіту". – К.: Вид-во Генеза, 1996 і т.д.
7. Комплексні заходи щодо всебічного розвитку і функціонування української мови. – К.: Т.О. "Галузь", 1997.
8. Закон України "Про загальну середню освіту" // Освіта України, 1999, № 25.
9. Державний стандарт початкової загальної освіти // Початкова школа, 2000, № 11.
10. Державна програма "Вчитель" // Освіта України, 2002, № 27.
11. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів: - К.: Видавничий центр "Академія", 2001.
12. Галузинський В.М., Євнух М.Б. Педагогіка: теорія та історія: Навчальний посібник. – К.: Вища школа, 1995.
13. Дидактика современной школы: Пособие для учителей / Под ред. В.А.Оніщука - К.: Рад. школа, 1987.
14. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: - К.: Знання-Прес, 2003.
15. Кузьмінський А.І., Вовк Л.П., Омеляненко В.Л. Педагогіка: завдання і ситуації. Практикум. – К.: Знання-Прес, 2003.
16. Лихачев Б.Т. Педагогіка. Курс лекцій. Учебное пособие... - М.: Прометей, 1996.
17. Лозниця В.С. Психологія і педагогіка: основні положення. Навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни. – К.: "Екс Об", 1999.
18. Луговий В.І. Педагогічна освіта в Україні. – К.: МАУП, 1994.
19. Максименко В.П. Дидактика. – К.: КМПК, 2001.
20. Максименко В.П. Теорія виховання. – К.: КМПК, 2000.
21. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. Навчальний посібник. 2-е видання. – 1999.
22. Народна педагогіка: світовий досвід / Уклад.: А.І.Кузьмінський, В.Л.Омеляненко. – К.: Знання-Прес, 2003.
23. Педагогіка / ред. Алексюка А.М. – К.: Вища школа, 1985.
24. Педагогіка / ред. Ярмаченка М.Д. – К.: Вища школа, 1986.
25. Подласый И.П. Педагогіка. Учебное пособие. – М.: Просвещение: Гуманитарное издание, центр Владос, 1996.
26. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи: Підручник для студентів педагогічних факультетів. – К.: Абрис, 1997.
27. Стельмахович М.Г. Народна педагогіка. – К.: Радянська школа, 1985.
28. Українська козацька педагогіка і духовність \ ред. Руденка Ю.Д. – Умань, 1995.
29. Харламов И.Ф. Педагогіка. Учебное пособие. – М.: Высшая школа, 1990.
30. Педагогічна майстерність / За ред. І.А. Зязюн. – К.:Вища школа., 1997.
31. Педагогічні технології у неперервній освіті: Монографія (Сисоєва С.О., Алексюк М.А., Воволик П.М., Кульчицька О.І. та ін.) / За ред. С.О. Сисоєвої. – К.:Віпол, 2001.

32. Приходько М.І. Педагогіка вищої школи: Курс лекцій для магістрів. – Запоріжжя: ЗДУ, 2001.
33. Програма навчального курсу «Педагогіка вищої школи» (для магістрів) / Укладач: Бобрицька В.І. – К.:Вид-во Київського міського педагогічного університету імені Б.Д. Грінченка, 2007. – С. 32.
34. Рогинський В.М. Азбука педагогического труда: Пособие для начинающего преподавателя педагогического вуза. – М.:Высш. шк., 1990.
35. Сурмі Ю. Кінець епохи «старанних відмінників» // Синергія. – 2001. - №2-3 (3-4).
36. Сухомлинський В.О. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості / Вибрані твори: В 5 т. – Т. 1 – К.:Рад. шк., 1976.
37. Фініков Т. Сучасна вища освіта: світові тенденції України. – К.:Таксон, 2002.
38. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К.:«Академвидав», 2006.

Програма навчального курсу

"ПЕДАГОГІКА ЗАГАЛЬНА"

Укладач: Максименко Валентина Петрівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка

М Педагогіка загальна. Програма навчальної дисципліни / Укладач В.П. Максименко. – К.: Київський університет імені Б.Д. Грінченка, 2012. – 42с.